

УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМИ ПРОЄКТАМИ ЯК НАПРЯМ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Оксана Богославець
канд.екон.наук, доцент

Вікторія Михайлуца
студентка

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана (Україна)*

Від початку повномасштабного вторгнення в Україну український туризм скоротив свою діяльність. У результаті галузь повернулася до збитковості та не змогла досягти показників 2019 року, наразі вона працює приблизно на 30% своїх можливостей. Та все ж сфера туризму, попри важкі обставини продовжує боротися зі складнощами, орієнтуючись на внутрішній туризм, переважно в західноукраїнському напрямку.

Країни, які опинялись в таких кризових ситуаціях та зазнавали руйнувань економіки, уже під час війни розробляли стратегії відбудови її важливих секторів. Так, одним із прикладів успішного повоєнного відновлення сфери туризму для України є досвід Ізраїлю. Країна десятиліттями перебуває у воєнному стані. Для Ізраїлю туризм це одна з важливих складників бюджету країни, і наразі її туристичний бізнес здається повністю пристосувався до постійного військового конфлікту. Про це засвідчує незначне скорочення рівня заповнюваності готельних підприємств країни, крім того впродовж воєнного часу відкрилися глобальні готельні мережі Waldorf Astoria і Ritz Carlton [1]. Головними рисами адаптації бізнесу до умов постійного військового конфлікту стали високий ступінь безпеки туристів, орієнтація готельного бізнесу на дрібних підприємців, створення інноваційних туристичних послуг і гнучкість їх надання, поліпшення інвестиційних умов для підтримки бізнесу підвищення ефективності управління туризмом в країні тощо.

Отже, аналіз досвіду відновлення, напрацьований країнами, які пройшли схожий шлях, дає змогу визначити головні зусилля в повоєнному відновленні туристичного сектору нашої країни. Їх слід спрямувати на формування організаційних, технологічних, нормативно-правових, економічних механізмів та інструментів управління галуззю.

Зупинимося на головних викликах і перспективах розвитку української галузі. Безпека подорожі та відпочинку повинна стати головною умовою розвитку туризму. Для цього варто забезпечити об'єкти інфраструктури власними укриттями та наявністю карто-схем найближчих сховищ. В управлінні сферою гостинності доцільним є створення нового унікального мобільного додатку, який би об'єднав всі заклади розміщення для отримання інформації про повітряні тривоги; формування центрів із морально-психологічної підтримки людей з ознаками посттравматичного стресового розладу тощо.

Ще одним важливим напрямом відновлення українських туристичних зон, є розмінування туристичних територій, особливо прибережних, площа яких, за оцінками експертів, становить близько 20 тис. кв. км [1].

Підвищений інтерес до пізнавального туризму сформує головні напрями його тематичного наповнення. Серед них меморіальний туризм, який приверне увагу до локацій або післявоєнних маршрутів, меморіалів, воєнного туризму. Однак, слід визнати, що більший інтерес серед туристів все ж таки матимуть туристичні бренди, пов'язані з природою, історією, архітектурою, українською культурою, їжею. Така спрямованість туризму посилить вимоги до оновлення власного туристичного продукту. До його цікавих тематик можна віднести віртуальні екскурсії наявними та зруйнованими агресорами культурно-історичними об'єктами; розроблення нових тематичних маршрутів та гастрономічних турів; залучення природоохоронних об'єктів до потреб туризму, рекреації та реабілітації; проведення систематичних івентів історико-культурного та розважального спрямування тощо.

Окреслена проблематика може стати основою майбутніх проектів з відновлення сфери туризму та гостинності. Для її ефективності реалізації варто скористатися методиками проектного менеджменту, що успішно застосовують у багатьох країнах для втіленні актуальних ідей, обмежених в часі реалізації та фінансових ресурсах.

Туристичним проектом вважають логічно й хронологічно узгоджений комплекс скоординованих дій, реалізація яких сприятиме досягненню певної мети у встановлений термін, із залученням певних людських, матеріальних та фінансових ресурсів.

Проекти втілюються у реальність завдяки управлінню ними. Управління проектами – це методологія організації, планування, керівництва, координації трудових, фінансових і матеріально-технічних ресурсів упродовж проектного циклу.

Функції управління проектом сформував американський Інститут управління проектами (Project Management Institute), який розробив

сертифікаційну програму (Project Management Body of Knowledge (PMBOK) та визначив дев'ять функцій управління: Перші чотири функції (спрямовані на управління завданнями) заведено називати основними.

Управління обсягом проекту — контролює проект за допомогою встановлення його мети, завдань і цілей.

Управління затратами — передбачає фінансовий контроль проекту завдяки накопиченню, аналізу та складанню звітів по затратах.

Управління часом — передбачає планування, складання календарних графіків та їх контроль для забезпечення вчасного виконання проекту.

Управління якістю — забезпечує виконання стандартів якості, встановлених для проекту.

П'ять функцій, названих нижче (спрямовані на управління певними об'єктами), називають додатковими.

Управління людськими ресурсами — містить спрямування і координацію діяльності людей, залучених до проекту.

Управління комунікаціями — накопичує інформацію, якою обмінюються члени проектної команди, керівництво, і сприяє успішному завершенню проекту.

Управління контрактами / постачанням — передбачає відбір, переговори й підписання замовлень, контроль за постачанням матеріалів, устаткування і послуг (обслуговування).

Управління ризиком — залежить від ступеня невизначеності проекту і ґрунтується на знаннях та досвіді із зазначенням умов реалізації конкретного проекту.

Управління проектною інтеграцією — має забезпечити належну координацію всіх функцій проекту[4].

У сучасних умовах найбільш важливими стають завдання, що пов'язані з етапами фінансування та визначенням ризиків реалізації проектів. Зазвичай, джерелами фінансування визначають власні кошти підприємств, державні та регіональні бюджетні кошти та позабюджетне фінансування, до якого залучають інвесторів, спонсорів, гранти, кошти Фондів, банківських установ тощо. Зупинимось на деяких з них.

Для відновлення зруйнованого майна та інфраструктури, шкода та збитки яким завдані бойовими діями, терористичними актами, диверсіями, спричиненими військовою агресією РФ проти України, Кабінетом Міністрів України створив «Фонд відновлення зруйнованого майна та інфраструктури». Об'єкти туристичного призначення – готелі, інші об'єкти, призначені для надання послуг із розміщення, закладів харчування, курортних закладів, які належать фізичним та юридичним особам усіх форм власності та зруйновані (пошкоджені / знищені) внаслідок бойових дій, терористичних

актів, диверсій, спричинених збройною агресією РФ проти України, розміщені знаходяться на території громади, можуть отримати фінансування з «Фонду відновлення зруйнованого майна та інфраструктури». Відповідно до пунктів 3 та 5 Порядку, одержувачами коштів Фонду є центральні органи виконавчої влади, які подають звернення щодо розподілу коштів Фонду.

Для формування реєстру пошкоджених об'єктів туристичного призначення та подальшого подання звернення щодо ухвалення рішення про оголошення цільового збору коштів на конкретний об'єкт зруйнованого майна Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ) збирає необхідну інформацію[2].

Відновлення економіки зумовлює необхідність залучення приватних українських та іноземних інвестицій. З цього законодавство України забезпечує не тільки державні гарантії їх захисту, а й різноманітні інструменти стимулювання інвестиційної діяльності, зокрема фінансові. На загальнодержавному рівні це звільнення від сплати податку на додану вартість і податку на прибуток (перелік визначено в Податковому кодексі України) і звільнення від оподаткування ввізним митом (перелік визначено в Митному кодексі України). На місцевому рівні інвесторам можуть установлювати пільги щодо сплати податку на нерухоме майно, податку на землю, орендної плати за землю.

Ще одним кроком на шляху реалізації завдань управління туристичними проектами може стати пошук зарубіжних ресурсів із фандрейзингу. Корисними для цього стануть інтернет-ресурси:

- <http://foundations.org> – каталог грантодавців, який ведеться від 1995 року;
- <http://www.efc.be/> –European Foundation Centre (EFC) – Міжнародна асоціація суспільних та корпоративних донорів;
- <http://foundationcenter.org/> – міжнародний портал про філантропію;
- <http://www.guidestar.org> – міжнародний портал для некомерційних організацій.

Сайти органів публічної влади в Україні розміщують інформацію про проекти і програми міжнародної технічної допомоги, серед них можна відзначити такі:

- Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (<http://www.me.gov.ua>);
- Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово – комунального господарства України (<http://www.minregion.gov.ua>);
- Міністерство молоді та спорту України (<http://dmsu.gov.ua>);

Великий обсяг корисної, здебільшого уже опрацьованої інформації можна знайти на сайтах українських недержавних організацій:

- Ресурсний центр «Гурт» (<http://gurt.org.ua/>);
- Інформаційний портал некомерційних організацій України «Громадський простір» (<http://www.prostir.ua/category/grants/>);
- «Велика ідея» <https://biggggidea.com/>;
- Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад (<http://vassr.org/>);
- Сторінки у соціальних мережах. Група «Гранти, конкурси, стипендії» (<https://www.facebook.com/groups/progrants/>).

Окрім того, інформацію про відкриті грантові конкурси поширюють обласні державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, освітні заклади, наукові бібліотеки, дипломатичні установи іноземних країн, акредитованих в Україні.

Отже, варто відзначити, що в перспективному відновленні туристичної галузі країни проектний підхід має вагомі переваги серед інших форм управління. На відміну від інших, він дає можливість швидкого коректування цілей і завдань проекту; залучення до співпраці широкого кола учасників та підвищення ефективності їх взаємодії; задіяння різноманітних джерел фінансування проекту.

Список використаних джерел

1. Маджумдар О. Хворобливі втрати. Як світовий туризм постраждає від війни в Україні. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/bolezennyyepoteri-mirovoy-turizmpostradaet-1649171789.html> (дата звернення: 6.04.2022).
2. Шуміхін Є. Голова ДАРТ Олеськів: після війни туризм зміниться в будь-якому випадку. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/826803.html> (дата звернення: 24.04.2022).
3. Visit Ukraine In the future: українські готелі в гарячих точках просять світ про підтримку. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/214/visit-ukraine-in-the-future-ukrainski-goteli-vgaryacix-tockax-prosyat-svit-pro-pidtrimku> (дата звернення: 21.03.2022).
4. Вдовічен А. А., Чичун В. А., Полянко Г. О. Сучасні концепції менеджменту та їх застосування на підприємствах. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 19-20. С. 29-34.
5. Project Management. 2023. URL: <https://www.projectmanagement.com/deliverables/375/project-plan-project->
6. Тульчинська громада : дайджест актуальних грантових програм та конкурсів. Київ, 2023. 14 с..